

Gąbki z rodzaju *Laocoetis* Pomel, 1872 (Hexactinosida, Craticulariidae): żyjące skamieniałości?

A. Pisera¹ & K. R. Tabachnick²

¹ Instytut Paleobiologii, Polska Akademia Nauk, ul. Twarda 51/55, 00-818 Warszawa; e-mail: apis@twarda.pan.pl

² P.P. Shirshov Institute of Oceanology, Russian Academy of Sciences, Moscow, Russia; e-mail: tabachnick@mail.ru

Rodzaj *Laocoetis* Pomel, 1872 (Hexactinellida, Hexactinosida, Craticulariidae) należy do nielicznych przykładów rodzajów gąbek Hexactinellida, które zostały zaproponowane dla form kopalnych, a dopiero znacznie później znaleziono jego żyjących przedstawicieli. Gąbki należące do tego rodzaju są niezwykle charakterystyczne ze względu na układ wylotów kanałów, który czyni je łatwo rozpoznawalnymi nawet przez niespecjalistów i należą do częstych skamieniałości począwszy od jury. Gąbki z rodzaju *Laocoetis* Pomel (w starszej literaturze znany jako *Craticularia* Zittel, 1877), występują w osadach jurajskich i kredowych Europy, gdzie są bardzo częste, a także Australii i Antarktydy, gdzie są rzadkie. Licznie występują też w osadach eocenu Hiszpanii i Włoch oraz miocenu Algierii, a z pliocenu notowane są na Sardynii. Bardzo zbliżone morfologicznie formy zostały też znalezione w skałach późnego dewonu Polski. Pomimo tego szczegóły budowy szkieletu (a w szczególności kwestia igieł ektosomalnych) nie zostały nigdy dobrze poznane, głównie ze względu na brak odpowiednio zachowanego materiału, a taksonomia form kopalnych opiera się na tak zawodnych kryteriach jak układ, kształt oraz rozmiar ujść kanałów choanosomalnych. Formy współczesne natomiast, znalezione dopiero w latach

60-tych ubiegłego wieku, należą do jednego słabo poznanego gatunku *Laocoetis perion* Lévi, 1986 wyłącznie z SW Oceanu Indyjskiego. Nowe znalezisko żyjących *Laocoetis perion* z rejonu Madagaskaru, reprezentowane przez liczne i dobrze zachowane okazy pozwala na zbadanie całego zestawu igieł, w tym mikroskler, który nie był dotychczas znany, oraz porównanie z także nowymi, wyjątkowo dobrze zachowanymi okazami kopalnymi z osadów późnej jury Polski. Okazy jurajskie poza świetnie zachowanym szkieletem choanosomalnym (diktionalnym), mają zachowane również igły ektosomalne (choć brak mikroskler). Pozwala to na rewizję rodzaju, w tym jego historii taksonomicznej i geologicznej. Porównanie szczegółów szkieletu pokazało, że choć istnieją pewne różnice w szkielecie diktionalnym i ektosomalnym między okazami jurajskimi i współczesnymi, to są na tyle niewielkie, że pozwalają zaliczyć badane okazy do dwóch różnych gatunków jednego rodzaju, którego historia geologiczna sięga wstecz ponad 150 milionów lat, do późnej jury. Pokazuje to, że przynajmniej niektóre gąbki Hexactinellida charakteryzują się niezwykle konserwatywną strukturą szkieletu i w wypadku rodzaju *Laocoetis* można mówić o żyjącej skamieniałości.